

Tidsskrift for **Frøavl**

April - Maj 2006 · nr. 5

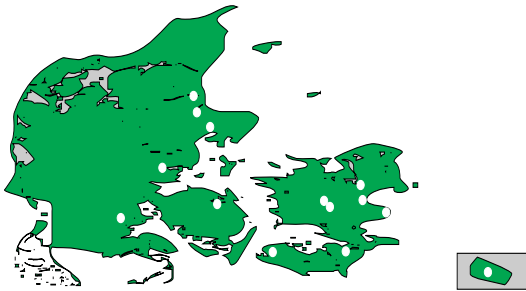
Ukrudtsbekæmpelse og vækstregulering i frøgræs

Baltikum - et område i kraftig vækst

Mange nye plantesorter på vej

Sanderumgård - en planteavlsbedrift med tro på fremtiden

DLF-TRIFOLIUM Danmark:

Hovedkontor:

Ny Østergade 9 . Postboks 59 . DK-4000 Roskilde.
Telefon 46 33 03 00 . Telefax 46 32 08 30
DLF-TRIFOLIUM på internettet: www.dlf.dk

Afdelinger på Sjælland:

Ringsted, Smålodsevej 22, Benløse, 4100 Ringsted. Tlf. 57 61 22 77.
Fax 57 67 20 50.

Herfølge, Bjergvej 4, 4681 Herfølge. Tlf. 56 27 40 54. Fax 56 27 40 08.

Afdelingen på Bornholm:

Aakirkeby, Birgersvej 15, 3720 Aakirkeby.
Tlf. 56 97 43 35. Fax 56 97 43 25.

Afdelinger på Lolland-Falster:

Nr. Alslev, Nr. Vedbyvej 1, Postboks 49, 4840 Nr. Alslev.
Tlf. 54 43 43 81. Fax 54 43 43 69.

Nakskov, Stensøvej 1, 4900 Nakskov
Tlf. 54 92 25 11 . Fax 54 92 52 22.

Afdelingen på Fyn-Langeland:

Odense, Højmevej 12, Højme, 5250 Odense SV.
Tlf. 66 17 02 30. Fax 66 17 22 51.

Afdelinger i Jylland:

Hadsund, Produktvej 10, 9560 Hadsund.
Tlf. 98 57 43 66. Fax 98 57 20 59.

Randers, Carlsberggaard, Hadstenvej 20, 8900 Randers.
Tlf. 87 11 41 40. Fax 87 11 41 41.

Langkastrup, Kastrupvej 5, Langkastrup, 8900 Randers.
Tlf. 86 49 45 00. Fax 86 49 50 90.

Hedensted, Odinsvej 20, Postboks 8, 8722 Hedensted.
Tlf. 75 89 00 88. Fax 75 89 02 47.

Skodborg, Industriparken 22, Skodborg, 6630 Rødding.
Tlf. 74 84 85 99. Fax 74 84 84 74.

Planteforædling:

DLF-TRIFOLIUM A/S, Dansk Planteforædling. Research Division
Højerupvej 31, Postboks 19, 4660 Store Heddinge.
Tlf. 56 50 30 23. Fax 56 50 35 24.

Prodana Seeds A/S:

Salg af plænegræs, færdiggræs, hydrosåning, gødning, blomsterløg og konsumfrø
Fåborgvej 248, 5250 Odense SV. Tlf. 63 17 16 00. Fax 63 17 16 19.

Medlemsblad for DLF AmbA

Udgiver: DLF AmbA Oplag: 6.200 stk.

Artiklerne må gengives med kildeangivelse.

Grafisk produktion og tryk:

Litotryk Svendborg A/S

Redaktion:

Lars Johansen (ansvarshavende)

E-mail: lj@dlf.dk

Ny Østergade 9

Postboks 59

4000 Roskilde

Tlf. 46 33 03 00

Fax 46 32 08 30

Redaktionsudvalg:

Landskonsulent Christian Haldrup,
Dansk Landbrugsrådgivning
Landscentret, Skejby . 8200 Århus N.

Seniorkonsulent Rune Munch-Andersen
Patriotisk Selskab,
Ørbækvej 276 . 5220 Odense SØ.

Godsejer Benny Kirkebække Christensen
Hevringholm . 8961 Allingåbro

Avlschef Erling Christoffersen
DLF-TRIFOLIUM A/S . 5250 Odense SV.

Gårdejer Poul Skov Nielsen
Hanebjergvej 2, Sallerup . 4760 Vordingborg

Gårdejer Poul Jensen
Øster Kyvlingsvej 10, Kyvling . 6880 Tarm

Gårdejer Christian Høegh-Andersen
Luenhøj, Sdr. Kirkebyvej 7
4800 Nykøbing Falster

Tidsskrift for **Frøavl**

Forsiden

Rødsvingelmark ved Holeby på Lolland, sorten er Corail. Marken er få dage fra blomstring, og den er vækstreguleret, så bestøvningen kan blive optimal.

INDHOLD

Her finder du DLF-TRIFOLIUM	2
Lederen	3
Ukrudsbekæmpelse og vækstregulering i frøgræs	4
Baltikum - et område i kraftig vækst	6
Mange nye plænesorter på vej	8
Hvad er erfaringerne med tørring af græsfrø i stålsiloer?	10
Mulighed for forbedring af tørreforholdene i planlageret...	11
Bedriftsbesøg: Sanderumgård	12
Personalia	15

Foråret sent i gang i Europa - men fortsat mulighed for et godt forbrug

Det blev først forår i det meste af Europa i slutningen af marts i år. Det er sent – især for Sydeuropa - men til gengæld ser det ud til, at der er en del skader efter en lang og hård vinter i såvel græsmarker som plæner og sportsarealer, der skal repareres i de kommende uger. Generelt blev der også forbrugt mindre græsfrø i efteråret end ventet, og derfor regner vi med, at der er tale om et ”opsparet” behov for at udbedre skader og etablere nye græsmarker og grønne områder. Som bekendt er foråret – normalt marts, april og starten af maj – den periode, hvor i nærheden af to tredjedele af årets totale græsforbrug finder sted, og det giver derfor sig selv, at vi imødeser de kommende uger med spænding.

Ovennævnte er ikke mindst med baggrund i en god høst i 2005 og generelt lidt for store lagre i Europa. Dette blev udførligt gennemgået på avlermøderne, og udlægsplanen til høst 2007 er indrettet derefter. Som også nævnt på møderne, er det endvidere væsentligt for markedets udvikling de kommende år, at vi i Europa undgår import fra Nordamerika. Her er der lidt positive nyheder set herfra, da alt p.t. tyder på, at dette lykkes. Arealerne med alm. rajgræs i Oregon ser dårlige ud i øjeblikket, og aktørerne i markedet derovre overvejer nu at købe fra Europa, i stedet for som de seneste 2-3 år, at eksportere til Europa. Der vil nok ikke være tale om at importere store mængder herfra, da deres kvalitetskrav ved import er meget høje i forhold til europæisk standard, men alene effekten af at de ikke udbyder, er af værdi for markedsudviklingen her.

Denne udvikling bekræfter endnu en gang, at græsfrø globalt set er en særdeles dynamisk forretning, hvor udbud og efterspørgsel ikke alene styres af økonomiske parametre, men også i høj grad af vind og vejr. Derfor er det af afgørende betydning at være til stede på alle større markeder, som har indflydelse på prisdannelsen, for at opfange signalerne rettidigt og reagere herefter.

Truels Damsgaard

Ukrudtsbekæmpelse og vækstregulering i frøgræs

- aktuelle muligheder og nye begrænsninger

Af Stig Oddershede,
Avlschef,
Nr. Alslev

I frøafgrøderne er der en række eksempler på off-label vejledninger, som gør det muligt at anvende produkter lovligt i frøavl, selv om produkterne "kun" er godkendt i f.eks.

korn. Det gælder Moddus til vækstregulering i frøgræs, Hussar mod enårig rapgræs i engrapgræs, DFF mod tokimbladet ukrudt i frøgræs, Primera Super mod agerrævehale, vindaks og alm. rapgræs i rajgræs og hundegræs og Karate mod skadedyr i kløver.

De gældende regler for krydsoverensstemmelse foreskriver, at plantebeskyttelsesmidler kun må anvendes i de afgrøder og i de doseringer, hvortil godkendelsen er givet. Og dette fremgår af midlets etiket, brugsanvisning eller off-label godkendelse. Man skal altså sikre sig, at afgrøden er nævnt på produktets brugsanvisning, der sidder på emballagen. Her er der nogle huller for øjeblikket, som off-label godkendelser kan udfylde.

Ansøgninger om nye off-label godkendelser er på vej

Det gælder f.eks. Karate til frøgræs og Primus til en række mindre frøarter, idet der kun er nævnt alm. rajgræs, rødsvin-

Der er nye midler til rådighed for frøavlerne i denne sæson. Men de fleste nyheder går på ændrede formuleringer af kendte produkter. Nye regler for krydsoverensstemmelse understreger betydningen af, at vi har registreret bekæmpelsesmidlerne i de afgrøder, hvor vi gerne vil benytte dem. Vi vil fortsat informere om de tilladte løsninger til ukrudtsbekæmpelse, vækstregulering, svampe- og skadedyrsbekæmpelse gennem vore FrøavlsInfo til de enkelte frøafgrøder. Off-label vejledninger og FrøavlsInfo kan også findes på vor hjemmeside www.dlf.dk/Avlerservice.aspx

Optimale sprøjteforhold og gode vækstbetingelser er med til at sikre en optimal effekt af plantebeskyttelsen i frøgræs.

gel og engrapgræs på etiketten. Bemærk: ansøgninger på vej – Off-label godkendelse er endnu ikke opnået.

Nye godkendte ukrudtsmidler i frøgræs til forårssæsonen 2006

Starane XL er et blandingsprodukt. 1 liter Starane XL svarer indholdsmæssigt til 0,56 liter Starane 180S + 50 ml Primus. Kan anvendes tidligt om foråret fra 5°C mod burrenerre, kamille, fuglegræs, kornval-

mue, hyrdetaske m.fl. Dosering af Starane XL i frøgræs er 1,5 - 1,8 l/ha.

Hussar OD er en flydende formulering af den "gamle" granulerede Hussar. 100 ml Hussar OD svarer til 200 g Hussar, den nye Hussar OD er altså dobbelt styrke af Hussar. Hussar OD er godkendt til de samme afgrøder og med restriktioner svarende til den "gamle" Hussar. Hussar OD tilsættes Renol, når den anvendes alene.

Table 1: Løsninger til ukrudtsbekæmpelse i græsfrø.

Problem	Løsning l/ha	Bemærkninger
Overvintrende kamiller, burrenerre, fuglegræs	Primus 0,075 – 0,1	Tidlig sprøjtning, starten af april, største dosis ved store kamiller Primus er godkendt i alm. rajgræs, rødsvingel og engrapgræs og off-label ansøgt i andre frøgræsser
Ovenstående + stedmoder, ærenpris og tvetand	Som ovenstående + DFF 0,05	Tidlig sprøjtning, starten af april Godkendelse af Primus, se ovenfor
Kamille, fuglegræs, burrenerre, storkenæb, hejrenæb, haremad, forglemmevej, mælde, m.fl	Primus 0,05 – 0,075 + Ariane FG 1,5	Primo maj, bredtvirkende effekt, grødevej. Godkendelse af Primus, se ovenfor. Ariane FG indeholder MCPA
Tidsler, skræppe, bynke	MCPA 0,7 – 1,33	10. – 15. maj, grødevej. Laveste dosering i 1. års marker udlagt i korn, højeste dosering i 2. og 3. års marker og i marker udlagt i hvidkløver.

Før: Overvintrende kamiller kan have en imponerende størrelse i april.

Efter: Selv store kamiller må opgives, når den rigtige ukrudtsbekæmpelse vælges.

MCPA doseringen er reduceret i frøgræs om foråret, således at den i 2. og 3. års marker samt i marker udlagt i hvidkløver må anvendes med 1,33 l/ha. I 1. års marker udlagt i korn må MCPA anvendes med 0,7 l/ha (uændret). (For MCPA gælder max. dosering pr. år).

Primera Super fik sidste år en off-label godkendelse med 0,5-1,0 l/ha i alm. rajgræs om foråret mod vindaks, alm. rapgræs og agerrævehale. I 2005 opnåede vi et merudbytte på 300 kg frø ved at bruge 1 l/ha Primera Super i et rajgræs-forsøg med meget alm. rapgræs i.

Fusilade Max er en ny formulering, som erstatter Fusilade X-tra. 1 liter Fusilade Max svarer til 0,5 liter Fusilade X-tra. Fusilade Max er godkendt til rødsvingel og stivbladet svingel med 1-1,5 l/ha. Den er færdigformuleret og kræver ikke spreddeklæbemiddel ved doseringer på 1 liter og derover. Frøgræshalm må opfodres, hvis frøgræsset er behandlet senest 7 uger før høst.

Focus Ultra er ikke helt ny, men den er godkendt og markedsføres til bekæmpelse af kvik i rødsvingel med 2,0 l/ha Focus Ultra + 0,5 l/ha Dash HC. Dash er en mineralsk olie, som forøger optagelsen i planten. Frøgræshalm må ikke opfodres.

Tokimbladet ukrudt i frømarken

Der er gode muligheder for at få en ren frømark med de ukrudtsmidler, vi har til rådighed mod bredbladet ukrudt, især hvis vi får en off-label godkendelse til **Primus** til de frøafgrøder, der ikke er nævnt på etiketten, se tabel 1. Efterårsbehandlingerne med kombinationer af **Express**, **Oxitril** og **DFE** efter høst af dæksæd renser godt ud i det overvintrende ukrudt. Vær opmærksom på, at det ikke er tilladt at anvende Ariane FG og MCPA i første års frømarker, hvis dækafrøden er andet end korn eller hvidkløver.

Hvis der i starten af april er store kamiller i marken, er en tidlig Primus behandling en

god løsning. Dosering afpasses efter kamillernes størrelse, 0,075 – 0,1 l/ha. Husk spreddeklæbemiddel. Er der større mængder af stedmoder, ærenpris eller tvetand tilsættes 0,05 l/ha DFF. Her i foråret vil den foretrukne løsning i mange marker være en kombination af Primus og **Ariane FG**. Foruden en meget bredtvirkende effekt på både overvintrende og forårsfremspiret ukrudt, opnås også en fornuftig effekt på rodukrudd, når der behandles i slutningen af april. Ariane FG må kun anvendes i frøgræs udlagt i korn. MCPA må anvendes i 1. årsmarker udlagt i korn med 0,7 l/ha. I ældre marker samt marker udlagt i hvidkløver må der anvendes op til 1,33 l/ha MCPA.

Stik tidslerne en på knoppen

Frøspredning fra brakmarker og begrænset stubbearbejdning om efteråret betyder, at vi ser tidselproblemer i flere og flere marker. Glem alt om god effekt, hvis ikke tidslerne er i god vækst. Sprøjtning med 3-3,5 l/ha Roundup Bio før høst i korn er en god løsning. Alternativt sprøjtes på genvæksten i stub 4-6 uger efter høst. I frøgræs kan vi bruge MCPA, se tabel 1. Men nye forsøg tyder på, at MCPA ikke virker så godt, hvis tidslerne er hæmmet af en forudgående sprøjtning med minimidler, som f.eks. Primus. Hvis der skal bruges minimidler udføres det i april, inden tidslerne er fremme. Der følges op på en varm majdag af en MCPA sprøjtning, når tidslerne er 15-25 cm høje, i begyndende knop og i god vækst.

Brug stor vandmængde til MCPA mod tidsler. Den store vandmængde sikrer en god nedtrængning i afgrøden og dermed en god afsætning på tidslerne. Effekten af at gå fra lille til stor vandmængde svarer stort set til effekten af at gå fra 0,5 til 1,0 l/ha MCPA. Forsøgene viser også, at eftervirkningen på tidslerne det følgende år er dobbelt så god ved 1 l/ha MCPA og 240 l vand sammenlignet med 1,0 l/ha MCPA og 120 l vand!

Vækstregulering, strategi for 2006

Moddus er godkendt til vækstregulering i frøgræs med 0,4 l/ha pr. behandling. Vækstregulering kan foretages i kraftig afgrøde i god vækst med tilstrækkelig vandforsyning.

I FrøavlsFORSØG 2005 fandt vi markante merudbytter i strandsvingel, rødsvingel og alm. rajgræs i de parceller, der både var vækstreguleret og tilført ekstra kvælstof i forhold til N-normen. Til 2006 sæsonen er N-normen sænket for frøgræs med en enkelt undtagelse (rajsvingel), hvilket er et tilbageslag i forhold til konklusioner, der kunne drages af forsøgene i 2005.

Der er nye forsøg i gang i 2006, hvor virkningen af Moddus og kvælstof på frøudbyttet fortsat undersøges.

I alm. rajgræs er der tilsyneladende et stort potentiale i vækstregulering, forudsat at der er gødet med tilstrækkelig kvælstof. Vækstregulering foretages lige inden skridning, hvilket giver mulighed for at vurdere afgrødens tilstand før behandling. Forsøgene tyder på, at 0,4 l/ha Moddus er i underkanten.

Strandsvingel betaler godt for vækstregulering. De højeste nettomerudbytter i forsøg er opnået ved 0,8 l/ha Moddus, og ekstra kvælstof i forhold til norm har også resulteret i pæne merudbytter. Strandsvingel skal gødes tidligt, man får for lidt ud af en sen gødskning.

Rødsvingel skal generelt vækstreguleres med 0,4 l/ha Moddus + 1,25 l/ha CCC midt i maj under gode vækstbetingelser. Forsøg i sorter uden og med korte udløbere har vist bedst resultat med 0,8 l/ha Moddus. Forsøgene i 2005 tyder på, at vi også her har gavn af lidt større N-mængder om foråret sammen med vækstregulering.

Hold øje med vore FrøavlsInfoer. Her opdateres vort bedste bud på dyrkningsstrategierne. Godt frø og god høst!

Baltikum – et område i kraftig vækst

Af Morten Larsen,
Area Manager for Baltikum
og Østeuropa

DLF-TRIFOLIUM har været med i Baltikum lige fra starten af 90'erne, hvor salget af plæne- og fodergræsser for alvor gik i gang. Området er arealmæssigt fire gange større end Danmark med 7,2 mio. indbyggere. Til at begynde med bestod salget primært af rene sorter inden for plæne- og fodergræsser, men senere ændrede vi strategi – godt hjulpet på vej af den positive, økonomiske udvikling i området. Den øgede købekraft i de pågældende lande har givet mulighed for markedsføring af et bredere produktsortiment, inklusive dyrere produkter inden for plæne- og foderblandinger.

Afsætningen af blandinger i Baltikum fordeler sig som vist i figur 1. Dertil kommer, at Baltikum, som aftager af plæneblandinger, i Østeuropa salgsmæssigt kun overgås af Rusland inden for gruppen af DLF-TRIFOLIUM's egne brands. Vore foderblandinger til Baltikum, særligt "ForageMax" blandingerne, udgør derimod i dag DLF-TRIFOLIUM's største eksportmarked for egne brands.

Afsætning af plænegræs

Som udtryk for den økonomiske udvikling er der meget byggeaktivitet i hele

Vor nye 7,5 kg sæk er netop blevet introduceret på det baltiske marked som følge af en af vore kundebehovsanalyser. Et handy format lige til at tage med hjem fra det lokale havecenter.

De baltiske lande, Estland, Letland og Litauen, udgør et område i vækst med en stigning på 5-7% i BNP i 2005. De tre lande har siden 2004 været fuldgyldige medlemmer af EU, og samhandelen med EU de seneste 10 år har understøttet de baltiske landes udvikling, så op imod 80% af alle virksomheder i dag er privatiserede. Landene er meget orienteret mod Vesteuropa, og det ligger derfor lige for at håndtere disse relativt afgrænsede markeder fra Danmark. Der er dog stadig tætte bånd i området; specielt foregår der meget samhandel mellem Litauen og Hviderusland, hvorfor en del af vort salg til Hviderusland går via Litauen.

Baltikum. Dette afføder naturligt et behov for plænegræs. Herudover analyserer vi konstant markederne for at være på forkant med udviklingen og understøtte salget og kunderne bedst muligt i de pågældende lande. De baltiske lande udgør en væsentlig del af vort marketing-budget, som skal dække omkostninger til annoncer, plakater, brochurer, materiale til messer og udstillinger og sidst men ikke mindst den færdige emballage.

DLF-TRIFOLIUM er det firma, der har flest sorter på liste i Baltikum. Siden optagelsen i EU i 2004 har landene kunnet anvende EU-listen. Deres nationale lister benyttes derfor nu kun som anbefalede lister. De mange listede sorter medvirker naturligvis til at gøre afsætningen og dermed markedsføringen lettere og billigere for DLF-TRIFOLIUM. Som endnu en konkurrenceparameter har vi udarbejdet en række færdigblan-

Producent af rullegræs i Estland - plæneblandingerne leveres af den lokale DLF-TRIFOLIUM distributør.

ninger. Sprog og pakningsstørrelser er tilpasset vore kunder. Vort koncept med småpakninger og sækkevarer gør det let for kunderne at redistribuere vore varer og har vist sig at være en stor succes.

Salget af plæneblandinger udgør i dag ca. en tredjedel af det totale salg til Baltikum, hvilket er en stigning på knap 90% i forhold til 2000. En række "Gør-det-selv"-kæder ser dagens lys i disse år, og stadig flere kommer til. Vi forsøger hele tiden at få vor del af dette marked ved at tilbyde en effektiv distributionspolitik, en fortrinlig produktportefølje og mere marketing-support end konkurrenterne.

Officielle analyser peger på, at de nye baltiske medlemmer af EU i år 2010 vil være økonomisk på højde med det øvrige EU. Vi tror på denne fortsat positive udvikling i området, som det også fremgår af figur 1, hvor vort budgetterede salg af henholdsvis foder- og plæneblandinger forventes at stige med op imod 30% fra 2005 til 2007.

Afsætning af fodergræs

Landbrugsrådgivningen i Baltikum er blevet delvist finansieret og understøt-

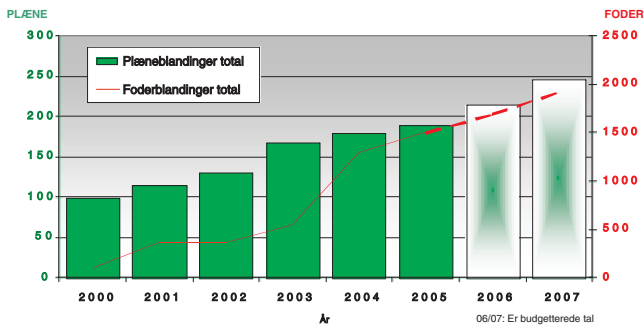

Fig. 1: Udviklingen i salg af plæne- og foderblandinger til Baltikum 2000-2007 (indekstal, år 2000 = indeks 100)

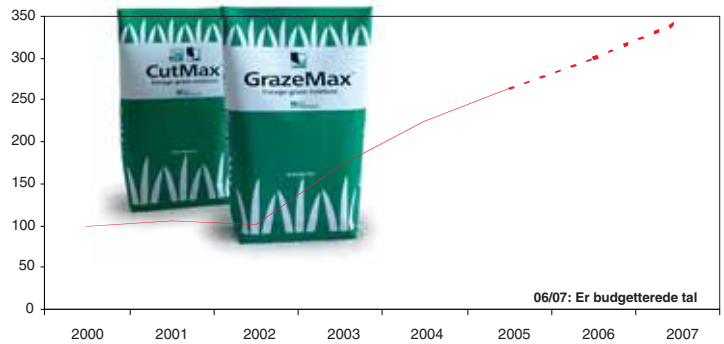

Fig. 2: Udviklingen i salg af plæne- og fodergræs (rene sorter og blandinger) til Baltikum 2000-2007 (2000 = indeks 100)

tet af EU og i særdeleshed Danmark. Den lokale rådgivningstjeneste er bygget op efter den danske model, og har gennem de seneste år været aktiv i mange regioner. De baltiske lande gennemgår, i stil med Vesteuropa, en strukturudvikling i landbruget mod større og mere effektive bedrifter.

Fodergræskonceptet, ForageMax, som DLF-TRIFOLIUM tilbyder i Baltikum består af blandinger, der er nøje sammensat for at tilgodese behovene i moderne landbrug. Indtil videre består ForageMax af blandinger til afgræsning, ensilage, kombination af afgræsning og slæt samt en varig blanding, og sortimentet udbygges løbende med nye produkter.

Konceptet baserer sig på mange års erfaring med brugen af kvalitetsfodergræsblandinger i Danmark og underbyg-

ges - ikke mindst - af de mange demoforsøg, som Dansk Landbrugsrådgivning i Skejby har udført i bl.a. Baltikum.

Foderblandinger er desuden gode til de mindre landbrug - og dem er der stadig relativt mange af - fordi landmændene kan købe i mindre portioner, da de oftest ikke har mulighed for at blande selv.

Større bedrifter blander derimod ofte selv, men køber i stigende grad også vore blandinger. Herudover oplever vi et øget salg af lucerne og kløver.

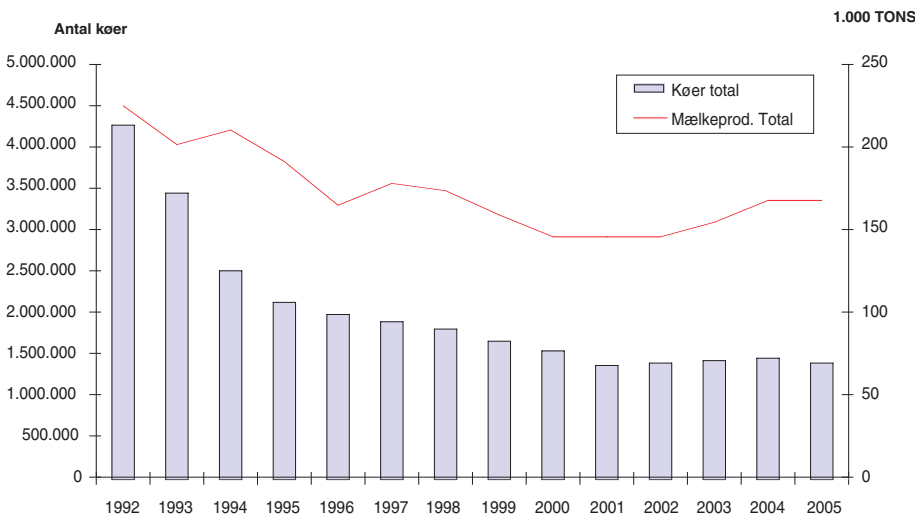
Den markante stigning i salg af kvalitetsfodergræs i de baltiske lande skyldes - udover den nævnte rådgivningstjeneste - også de mange seminarer, som DLF-TRIFOLIUM afholder sammen med de lokale aktører. Disse seminarer øger kendskabet til vore produkter, og skaber en god markedsføringsplatform.

En anden væsentlig parameter til den øgede afsætning er gode og langvarige kunderelationer og partnerskaber. Det stærke fodfæste på det baltiske marked skyldes det tætte forhold, vi har til vore kunder. I alle tre lande pågår løbende forsøg med DLF-TRIFOLIUM sorter, samt tests af vore blandinger. Det er naturligvis med til at styrke og vedligeholde den høje grad af kundeloyalitet, vi oplever på dette marked.

I Baltikum forventes fremover øget konkurrence og den stigende interesse for dette nu købedygtige marked mærkes allerede. En række internationale virksomheder - særligt fra Norden - gør i disse år deres entre, og vil fremover betragte Baltikum som deres nærmarked.

Udviklingen følges nøje, men DLF-TRIFOLIUM har en stærk position i Baltikum og er derfor godt rustet til de fremtidige udfordringer.

Udviklingen i antal køer vs. mælkeproduktion i Baltikum

Kilde: FAO statistik 2005

Fig. 3: Antallet af køer i Baltikum er i perioden 1992 til i dag faldet drastisk fra ca. 4,2 mio. til nu 1,4 mio. køer. Mælkeproduktionen er i perioden kun faldet fra 225 t. tons til 168 t. tons, hvilket må ses som et udtryk for større mælkeydelse pr. ko.

Produktionen er nu stigende og interessen for at øge mælkeproduktionen er stor.

Havecenter i Litauen: DLF-TRIFOLIUM Turflin kartoner og ForageMax koncepter kopieres i dag ofte af konkurrenter (blandinger såvel som indpakninger).

Dette er et tegn på succes og viser den brandværdi, der er opbygget gennem en massiv markedsføringsindsats det seneste årti. Vore kunders konkurrenter føler sig nødsaget til at have produkterne i sortimentet. Andre forsøger parallelimport

Mange nye plænesorter på vej - basis for fortsat vækst

Af Niels Christian Nielsen,
Forædler,
Dansk Planteforædling

Der er mange sorter undervejs i den officielle afprøvning. Men det stopper ikke her. Resultaterne af de økonomiske investeringer i forædlingen og den stigende betydning,

som man tillagde plænegræs fra begyndelsen af 90'erne, viser sig nu i en strøm af nye gode sorter. Disse sorter er udvalgt efter DLF-TRIFOLIUM's strategi om, at en kombination af kvalitet og et gradvist stigende frøudbytte vil forbedre firmaets konkurrenceevne. Der er dog stadig behov og mulighed for at lave sorter til meget specifikke anvendelser, hvor kvalitet er vigtigere end frøudbytte.

Sortslistninger i det forløbne år

I løbet af det sidste år er der sket 31 listninger på basis af værdigodkendelser af plænegræssorter i de vigtige lande Frankrig, Tyskland, Holland, UK og Danmark. Dertil kommer listninger i andre lande bl.a. i Central- og Østeuropa således, at det totale antal er større. Antallet af sorter er dog lavere, da næsten alle sorter er eller bliver listede i flere lande for at opnå størst muligt produktionsareal.

Hvad er SES og værdigodkendelse?

En listning består af 2 dele. En godkendelse for SES og en godkendelse for værdi.

SES godkendelse er en undersøgelse af, om en sort er ny og forskellig fra eksisterende sorter. Med en godkendelse for SES kan en plænesort i princippet produceres, certificeres og sælges.

Værdigodkendelse er den officielle anerkendelse af dyrkningsværdien ud fra forsøg på en til flere lokaliteter. I Danmark er der 2 forsøgssteder: Jyndeved og Tystofte. Denne godkendelse er i de fleste lande ikke tvungen for plænegræs, og det fører i nogen lande til salg af underlødige sorter og blandinger.

Plænegræsforædlingen giver mange nye sorter, som kombinerer plænekvalitet med et højt frøudbytte. Disse sorter indgår i opgraderingen af DLF-TRIFOLIUM's portefølje. Der udvælges nu målrettet for frøudbytte i forædlingen. Den praktiske plæneafprøvning er effektiviseret og forbedret gennem nye og bedre maskiner til pasning af plæneforsøgene.

Den første formering af Jorvik i 2005 på Gjorslev.

Listninger i Frankrig

Inden for det sidste år er plænerajgræs Beatrice og Bellini 1, strandsvingel Filippa og Tomcat 1, rødsvingel Almerita (rubra) og Greenspray (trichophylla) og engrapgræs Pentagon blevet optaget på liste i Frankrig. Derudover er følgende sorter værdigodkendt, men mangler 1 år SES: plænerajgræs Cassiopeia, rødsvingel Greenswing (rubra), Blenheim (commutata), Amarone (trichophylla) og Cantona (stivbl. sv). Blandt de nye er Almerita en forbedring med høj tæthed og god kvalitet. Amarone er en forbedring i både tæthed og kvalitet og har god kvalitet i varme og tørke, mens Cantona er en plænetype, grøn og tæt, men med et frøudbytte tæt på Ridu.

Nye sorter i Tyskland

I Tyskland er en forsøgsserie afsluttet ved udgangen af 2005, men værdiretultaterne er ikke udsendt endnu. DLF-koncernen har haft i alt 29 nye sorter med i dette udlæg. Fra denne serie er rødsvingelsorten Sergei SES-godkendt efter 2 år. Sergei er en helt ny sort, der er store forhåbninger til, da sorten kombinerer kvalitet med et højt frøudbytte.

Sortsnavne

Sorter/eliter har flere nummerbetegnelser, mens de afprøves. Et eksempel er DP 17-9619, der fik betegnelsen 2002-17/9619, da den blev skabt i 2002. Ved anmeldelsen blev navnet ændret til DP 17-9619. DP betyder, at sorten er forædlet på Dansk Planteforædling, tallet 17 betyder plænerajgræs og tallet 9619 er denne elites nummer. Tilsvarende er CLP (Cebeco Lolium Perenne) og CPP (Cebeco Poa Pratensis) nummersorter fra Cebeco nu Innoseeds.

I løbet af afprøvningsperioden skal man så finde på et godt navn til sorten, da den ikke bliver optaget på liste i EU-landene, før der foreligger et godkendt navn, som ingen andre græssorter har. Navnet skal også helst kunne udtales på flere sprog og må ikke have negative betydninger.

I UK afsluttes også en forsøgsserie her i foråret, hvor DLF-gruppen har mange nye sorter med. I plænerajgræs kommer DP 17-9619 helt i top i plæne, mens Greenfair, CLP 601 og DP 17-9620 er bedst i slidfor-

Plæneafprøvningen på Boelshøj. Til venstre forsøg med plænerajgræs. I midten af billedet 2 parceller med engrapgræs og til højre rødsvingel med tæt klipning. Bagst imellem træerne laves der skyggeafprøvning.

Haven på Boelshøj. Green med alm hvene forsøg nærmest kameraet og rødsvingelsorter på den bageste halvdel af green.

Rødsvingelforsøg på Gjorslev. I forgrunden blokken med Moddusbehandling. Til højre øvrige behandlinger i rødsvingel. I baggrunden foderrajgræs og engrapgræs.

søget. I forsøget under greensbetingelser er Sauvignon og Jessica de suverænt bedste. I engrapgræs er Pentagon og Galatea forbedringer af Conni under plæneforhold, mens CPP 611 er gruppens bedste nye sort i slidforsøget. I de tre typer rødsvingel har vi bl.a. forventninger til følgende sorter: Blenheim (commutata) er en ny lovende sort med høj plæneværdi. Amarone (trichophylla) er god ny sort, men Cezanne er stadig gruppens bedste. Almerita og Rossinante (rubra) er to nye meget lovende sorter med en meget høj plæneværdi inden for deres gruppe. Specielt Rossinante har også i forsøg vist et meget højt frøudbytte. DLF-TRIFOLIUM har med disse nye sorter en meget stærk position i UK i rødsvingel med lange udløbere.

I alm. hvene, som forædles i et meget lille program på Dansk Planteformædning (DP) og et noget større i Oregon, er den første sort Jorvik fra programmet på DP i afprøvning under greensforhold i Tyskland, UK og i Norge. Sorten har desuden fået SES godkendelse i Holland. I Norge er Jorvik den bedste i både sydlig og nordlig zone, og i UK ligger sorten højt og på niveau med de sorter, som Prodana p.t. bruger i greensblandingerne. Derfor er formeringen blevet fremskyndet ved at sende frø fra formeringen på Gjorslev til New Zealand og udnytte de muligheder, den nye afdeling dernede giver.

Lovende sorter inden for plænerajgræs og rødsvingel

I Danmark er plænerajgræs Greenfair og Greenway blevet listet. Dette gælder også rødsvingelsorterne Calliope, Capricio og Maritza (alle commutata). De er alle kvalitetsorter, som nu også er listet i Danmark og dermed kan de styrke Prodanas sortiment af anbefalede sorter. Rødsvingelsorterne Amarone (trichophylla) og Rossinante (rubra) er SES-godkendte, men

mangler 1 års værdiafprøvning. De tegner begge meget lovende kvalitetsmæssigt.

Afprøvning for frøudbytte

I forædlingen er selektion for frøudbytte en integreret del af processen. Den foregår i 2 trin. Første trin er, når der selekteres blandt eliterne. Eliter er potentielle sorter. Dette indebærer altid en afvejning af plænekvallitet og frøudbytte og betyder, at mange eliter kasseres på frøudbytte, selv om deres plænekvallitet er i top.

Det næste trin foregår i samarbejde med avlsafdelingen, mens sorterne er i officiel afprøvning, således at der foreligger endnu et sæt data, inden der tages bestemmelse om, hvorvidt en sort skal sættes i produktion. På dette trin udlægges forsøg med flere behandlinger, f.eks i rødsvingel: Standard, ekstra 30N og ekstra 30N+ Moddus for at kunne vurdere sorterens frøpotentiale bedst muligt. Sorter anmeldt til officiel afprøvning afprøves mod sorter, som i praktisk avl gennem flere år har givet et højt udbytte. Når en sort har været igennem disse forsøg og den officielle afprøvning, er der den praktiske test tilbage, det vil sige, om sorten også i praksis er til at dyrke og giver gode frøudbytter og dermed vil blive en del af porteføljen.

Demonstrationsforsøg

En anden vigtig opgave for forædlingsafdelingen er at lave demonstrationsforsøg som hjælp til markedsføringen af de nye sorter eller til at præsentere nye ideer.

I 2002 blev der i haven på Boelshøj opbygget 2 greens med dræn, dræn- og vækstlag samt mulighed for vanding som på golfbaner. Her er egne sorter af forskellige arter såsom alm. hvene, rødsvingel og plænerajgræs udlagt. Desuden er der udlagt gødningsforsøg i rødsvingel og plænerajgræs.

Specielt forsøgene med rødsvingel er vigtige, da der på grund af miljøkravene til golfbaner er krav om mindre og mindre input af kvælstof og vand, ligesom mulighe-

derne for sprøjtning med ukrudts- og svampemidler er små og på kommunale arealer ikke eksisterende. Der findes i Danmark en gruppe af greenkeepere, "Golfens sønner", som arbejder entusiastisk med anvendelse af rødsvingel på hele golfbanen herunder på greens. Denne bevægelse "back to basics" har nu bredt sig til England.

I forsøgene undersøges den nødvendige kvælstofmængde til rødsvingel, idet rødsvingel har behov for meget mindre kvælstof end greensblanding/alm hvene. Endvidere undersøges de enkelte rødsvingelsorters kvalitet, da de eksisterende rødsvingelsorter ikke er udvalgt til denne specielle anvendelse.

Skygge i haven

Et problem, som enhver med have kender til, er dårlig græsvækst i skygge. Mange forsøg har vist, hvilke arter der klarer sig bedst. De mest velegnede arter er mosebunke, alm. rapgræs og plænerajgræs. Der er udsået forsøg dels med rene græsser og dels med en række blandinger med meget varierende sammensætning. Forsøgene er udsået i naturlig skygge fra 4-6 meter høje egetræer, således at der også er en konkurrence om vand og næringsstoffer ligesom i haver og parker. I Les Alleuds gennemføres også skyggeforsøg, men i telte dækket med dug med 70% lysreduktion som en efterligning af forholdene på overdækkede stadions.

Styrket forædlingsindsats

Med det omfang forædlingen har og de afprøvningsmuligheder, der findes i forskellige lande, er DLF-TRIFOLIUM's forædlere i stand til lave sorter, der kan supplere eller erstatte de eksisterende på DLF-TRIFOLIUM's nuværende markeder. Der er også gode muligheder for at lave tilpassede sorter til nye markeder med andre klimaforhold, f.eks. kolde områder som Rusland eller områder med en anden vækststrømme som New Zealand. Forædlingsindsatsen er en god garanti for DLF-TRIFOLIUM's fortsatte vækst.

Hvad er erfaringerne med tørring af græsfrø i stålsiloer?

Nu har stålsiloer efterhånden været i Danmark nogle år, og der er indhenttet flere erfaringer med tørring af frø i disse. Siloerne er gode til at få tørret frøet ned hurtigt, men der kan være problemer med at få det fordelt ordentligt i siloen.

Af Peter Krog-Meyer,
Avlschef,
DLF-TRIFOLIUM A/S

Efterhånden som flere og flere har prøvet at opbevare græsfrø i stålsiloer, er det nu tid til at samle erfaringerne og spørge, hvordan gik det så? Erfaringerne med de såkaldte amerikanersiloer i Danmark er nu opbygget over nogle år, hvor der har været forskellige oplevelser med indtag, tørring og udtag af frøet i siloerne.

Mertz – amerikansk stålsilo

For nogle år siden investerede Karlo Gustavsen, Linde nord for Randers i en Mertz amerikansk stålsilo til tørring og opbevaring af 1.000 tons korn.

”Sprederen i toppen af siloen sikrer en ensartet fordeling af råvaren i siloen. Omrørersystemet sikrer en ensartet og, pointerer Karlo, en meget hurtig og derved økonomisk tørring og opblanding, herved opnås en ensartet færdigvare.” Tømning af siloen sker ved hjælp af en tømme­negl, som kan læsse 30 tons korn på 10 minutter. Det eneste problem, som opleves ved stålsiloen er, at på grund af frøets lave vægt sammenlignet med korn kan det være svært at fordele helt ud til kanten, og det kan derfor sommetider være nødvendigt at flytte det manuelt det sidste stykke.

Bedst mulige tørring

For at undgå at skulle sprede frøet manuelt undersøges det i øjeblikket, om det er muligt at få en fordeler, der kan sprede frøet ud til kanten, eller om den nuværende kan indstilles anderledes eller køre hurtigere og eventuelt påmonteres spredevinger eller to rør på henholdsvis en meter og to meter forskudt for hinanden på fordeleren, for at sikre at frøet bliver smidt helt ud til kanten. Mulighederne for forbedringer undersøges i øjeblikket.

”Vi kan kun anbefale tørring i en silo som vores”, udtaler Karlo Gustavsen. For at opnå en optimal tørring skal man være opmærksom på, at hvis råvarerumvægten er meget lav og råvaren fuld af pinde, kan det være et problem at få det gennem hullerne i tømme­neglen. Man skal altid lægge fej­esneglen forskudt med ca. 0,5 m i forhold til hullerne. Meget vådt frø vil være lettere at fordele ud til kanten af siloen. En råvare med et stort indhold af sand og jord kan give problemer med at få omrøreren til at køre rundt i siloen.

Der er i de senere år blevet opstillet mange stålsiloer på danske landbrug. Her Mertz Corn stålsiloer.

Fordele ved Mertz siloen set i forhold til et almindeligt plantørringsanlæg jf. Karlo Gustavsen:

- Den store tørrekapacitet
- Den konstante omrøring
- Udlæsningen

Frøet tørres hurtigt i siloen, og det giver mulighed for også at anvende siloen til vinterbyg og måske vinterraps. ”Vi kan nå at få frøet tørret, få siloen tømt og være klar igen på forholdsvis kort tid”, fortæller Karlo Gustavsen.

Dan-Corn stålsilo

Asger Overgaard, Hesselballe ved Aarhus har også generelt gode erfaringer med

Dan-Corn siloer.

Frøavlskonsulent Jens Grimstrup Larsen ser på læsforholdene i Mertz siloerne.

sine Dan-Corn stålsiloer, hvor alm. og hybrid rajgræs samt strandsvingel er blevet tørret. Omrørerne kunne næsten jævne frøet ved en højde på 2,5 – 3 m, men i en silo, hvor frøet lå i højden 1,2 – 1,5 m, var det nødvendigt at jævne det manuelt. Når frøet omrøres undgår man problemer med kondenslag i toppen, og tørringen er meget ensartet. "Ved levering havde vi flere prøver, som alle lå med under 0,5% afvigelse. Jeg kan godt anbefale tørring i stålsiloer", slutter Asger Overgaard.

Generelt

Indtag fungerer normalt godt. Tørring og omrøring kan normalt lade sig gøre, men der kan være problemer med fordelingen i siloen.

Udtagningen kan normalt også lade sig gøre.

Det største problem ser ud til at være fordeleren i toppen af siloen. En løsning, så frøet kommer jævnt ud til kanten af siloen, er ønskelig.

Hvad nu?

De overvejende erfaringer bringer det næste spørgsmål, hvad med lagring? I fremtiden vil en stadig større del af frøet ligge på lagerlejeaftale. Hvordan harmonerer det med siloerne? Har man ledige siloer, er det naturligvis ikke noget problem. Flere har også praktiseret at tømme siloen og lægge det på et gulv i stor højde. Stålsiloerne er endnu en hjælp i forbindelse med hurtig og ensartet tørring og oplagring af frø på lagerlejeaftale.

En mulighed for forbedring af tørreforholdene i planlageret – en afgrødeomrører

I 2005 konstruerede Kristian Bæk en afgrødeomrører med det formål, at opnå den bedst mulige råvare i sit frø. For øjeblikket arbejder han på at opbygge et godt salgsnet og afgrødeomrøreren fik en god modtagelse på Agromek 2006.

Af Peter Krog-Meyer,
Avlschef,
DLF-TRIFOLIUM A/S

Kristian Bæk, Gudum ved Lemvig har altid interesse for tekniske forbedringer på sin egen bedrift. Derfor var det også naturligt for ham som avler af alm.

rajgræs at fokusere på, at frøet bliver behandlet optimalt i forbindelse med indlagring, tørring og efterbehandling. "Det drejer sig jo ganske enkelt om at få mest muligt ud af det", siger Kristian. "Omgående nedkøling og hurtig tørring efter høst er en forudsætning for en god råvare. Målet er en ensartet vare på lageret, der er tørret ned til 11%, så der er plads til, at den kan slå sig lidt."

Bedst mulige råvare

For at opnå den bedst mulige råvare konstruerede Kristian i 2005 en afgrødeomrører, der er med til at sikre, at frøet tørres ensartet, og at der ikke kommer lommer, som luften blæses udenom. Maskinen er patentanmeldt.

"Målet var at konstruere en enkel, robust og samtidig let maskine, som er nem at betjene", og fortsætter Kristian "Fordelen er, at den er meget robust, da akslen ikke er bevægelig. Sneglen drives nedefra, derved er der ikke et svagt punkt under motoren."

Salgsnet oparbejdes

Produktionen af Lunding afgrødeomrøreren er nu sat i system og i øjeblikket arbejdes der på at opbygge det bedst mulige salgsnet for maskinen. "Vi deltog på Agromek her i 2006 og fik en fantastisk modta-

Frøet efter omrøringen.

gelse. Vi havde ikke drømt om, at der var så stor interesse for den, især den enkle, robuste konstruktion og den lave vægt tiltalte folk. Afgrødeomrøreren er et godt alternativ til en manuel gennemgravning af lageret", slutter Kristian. Afgrødeomrøreren kan anvendes i flere afgrøder udover græsfrø bl.a. korn, raps og havefrø.

Fakta: Lundings afgrødeomrører

Egenvægt mellem 20 og 30 kg
Fås i 3 længder 80, 120 og 180 cm
Bruger 220 V

For at få en god opblanding anbefales:
Frø - i spor med 50 cm afstand
Korn - i spor med 1 meters afstand

Kristian Bæk viser afgrødeomrøreren.

Sanderumgård

– en planteavlsbedrift med tro på fremtiden

Af Erling Christoffersen,
Avlschef,
DLF-TRIFOLIUM A/S

Sanderumgård ejes af godsejer hofjærgermester cand. merc. Erik Vind og hustru Susanne Vind. Erik Vind er femte generation på godset, og har erhversvirksomhed

ved siden af. Susanne Vind driver "Herskabsstalden", som er udlejning til forskellige arrangementer. Desuden har hun tilsyn med parkanlægget, som er anlagt af Johan Bülow i 1793. Parkanlægget er en romantisk have med små lysthuse, græske urner, mindetavler samt gravede kanaler med diverse broer.

Den daglige drift af Sanderumgård varetages af driftsleder Henrik Terp, som har været ansat på Sanderumgård siden 1998. Henrik er uddannet på Næsgård som agrarøkonom, og har inden ansættelsen på Sanderumgård været driftsleder på Mullerup Gods ved Gudbjerg. Henrik, der stammer fra Østfyn, har sidste år

Strukturudviklingen i dansk landbrug går stærkt i disse år. Mange ejendomme bortforpagtes, også ejendomme af en størrelse, som man for få år siden ville have ment var endog særdeles bæredygtige. På Sanderumgård ved Odense har man besluttet at udvikle bedriften, således at den også i fremtiden vil kunne klare sig i konkurrencen. Dette betyder, at der er taget forskellige tiltag på bedriften, der gerne skulle styrke den nuværende bedrift, men også at man er med, hvis der viser sig muligheder for ved forpagtning eller tilkøb at øge ejendommens størrelse. Frøavl er en vigtig del af godsets fremtidsplaner.

Parken på Sanderumgård er anlagt med mange gravede kanaler. En af de mange broer er netop blevet udskiftet.

overtaget faderens ejendom i Vindinge og et par naboejendomme, således at han selv ejer 150 ha, som drives sammen med Sanderumgård. Henrik er en moderne driftsleder, hvilket vil sige, at meget af hans tid bruges på administration bag skrivebordet. Der er mange papirer, der skal udfyldes på et moderne landbrug, og skønmæssigt går 60% af hans tid med administrative opgaver. Det er dog også nødvendigt, at driftslederen deltager i det praktiske arbejde specielt i høst. Om det at være driftsleder siger Henrik: "Det er et spændende arbejde, idet strategien her på stedet betyder, at der ikke har været to år der har lignet hinanden endnu. Hvert år, har der været nye udfordringer i form af nye afgrøder, (kartofler, frø m.m) eller nye tilforpagtninger. Det, at ejeren også er aktiv erhversmand udenfor landbruget, giver også en ekstra dimension i samarbejdet i form af en god sparring."

156 ha med frø

Sanderumgård er på i alt 861 ha. Der dyrkes 575 ha, 41 ha er park, mose m.m. og 245 ha er skov. Der er tilforpagtet 139 ha. Der er 19 udlejningsboliger. Medarbejderne består foruden driftslederen af 2 land- og skovbrugsarbejdere, en tømrer og en deltidsansat skytte. Desuden anvendes i mindre udstrækning vikarer, specielt ved optagning af kartofler.

Foruden ovennævnte afgrøder er der i alt 105 ha med følgende afgrøder: miljøgræs, elefantgræs, energipil, vildtmajs, vedvarende græs, juletræer, pyntegrønt, udtagne arealer, samt udlejning til Dæhnfeldt af ca. 20 ha.

Fire arter af frøgræs

Frøavlens består af 4 arter, hvilket blandt andet skyldes, at der på Sanderumgård er forskellige jordtyper. Desuden er Sanderumgård et forholdsvis tørt sted, idet der

Alm. rajgræs Herbus med forsøg med vækstregulering, kvælstof m.m. (indsat foto). Gode store aks i forsøget med vækstregulering.

Strandsvingel Southern Comfort 1. års høst 2005

DLF-TRIFOLIUM holdt den traditionelle sommermarkvandring 2005 på Sanderumgård.

kun falder ca. 550 mm regn pr. år. Økonomien i frøavl har igennem årene været god, og frøavl passer også arbejdsmæssigt godt ind i bedriften. Dyrkningssikkerheden har også været god i frøet i forhold til andre afgrøder.

Alm. rajgræs og rødsvingel har været dyrket på godset igennem mange år, mens stivbladet svingel og strandsvingel er kommet til i henholdsvis 2002 og 2003.

Om stivbladet svingel siger Henrik Terp: "Vi har ca. 200 ha jord nord for motorvejen, som er lidt til den lette side, JB nr. 3-4. Her dyrkede vi tidligere rug, men økonomien blev for dårlig, og i 2002 havde vi for første gang stivbladet svingel. Vi startede godt nok op i en periode med dårlige priser, men holdt ved, og kan også konstatere en bedre økonomi på arealerne end da vi dyrkede rug. Høstudbyttet i 2005 blev på 1.568 kg pr. ha."

Tabel 1.
Afgrødefordeling for høst 2006

	Ha
Vinterhvede	195
Vårbyg	60
Vinterbyg	25
I alt korn	280
Rødsvingel Maxima	29
Alm. rajgræs Pimpernel	31
Stivbladet sv. Ridu	49
Strandsvingel Southern C.	47
I alt markfrø	156
Kartofler	78
Sukkerroer	51
Spinat	27
Blomsterfrø	5
I alt	173

Der udlægges i enten vinterbyg eller vinterhvede, og høstes i 2 år på arealerne. Der gødes med 60 N i efteråret og følges op med 50 N i foråret. I 2005 blev der også i en del af arealet vækstreguleret med 0,2 moddus + 0,6 CCC, altså halv dosis af den normale. Det kan blive meget tørt på denne jordtype, så derfor den lidt forsigtige vækstregulering. Der kan vandes på arealerne, men da kartoflerne ligger på den samme jordtype, har de et vist krav på vand i den samme periode.

Strandsvingel blev første gang høstet på Sanderumgård i 2003, og der blev høstet på den dengang nye sort Southern Comfort. Udlægget sker i vårbyg, hvor byg og strandsvingel sås på dobbelt rækkeafstand. Det første år lykkedes dette rigtig godt, da der blev anvendt en almindelig såmaskine.

Med den nye Horsch såmaskine, der er investeret i til såning her i 2006, er det planen at så kornet med gødningstanden i 25 cm rækkeafstand, mens frøet bliver sået med vingskæret, og derved bliver placeret lidt forskudt for kornet.

Haglvejri i høsten

Om høsten 2005 fortæller Henrik: "Lige da vi skulle i gang med strandsvingelhøsten, som sker direkte på roden, blev det et forfærdeligt haglvejri. Vort udbytte blev derfor kun 1.109 kg renvare pr. ha. Heldigvis er vi forsikret mod hagl, og haglskaden blev opgjort til 650 kg/ha, således at vort samlede udbytte i marken blev på 1.759 kg/ha."

I strandsvingel bliver der anvendt 60 kg N i efteråret, og 130 kg N om foråret. Der er bekæmpet ukrudt med 1 tablet Express + 0,06 DFF i september. I maj er der anvendt Zenit mod meldug, og der

er vækstreguleret med 0,4 Moddus + 0,75 CCC 750 d. 25 maj.

Rødsvingel uden afbrænding

Rødsvingel har som nævnt været en del af sædskiftet på Sanderumgård i mange år. I 2005 blev der for første gang høstet på sorten Maxima, som er den nye store sort i DLF-TRIFOLIUM. Sanderumgård er beliggende med jord på begge sider af den fynske motorvej, så afbrænding er ikke mulig. Rødsvingeldyrkningen er derfor indrettet efter dette. Henrik forklarer: "Ved at udlægge rødsvingel på dobbelt rækkeafstand i vårbyg, og kun høste 2 år, håber vi, at vi har undgået det værste udbyttetab i 2. års marken. Desuden har vi valgt en sort, som er meget lidt tilbøjelig til at danne bundgræs. Behandlingen efter 1. høstår er en tæt afpudsning, og denne afpudsning bliver fulgt op af en eller 2 afpudsninger senere på efteråret."

Gødskningen til rødsvingel er 75 kg N i efteråret fulgt op af 50 kg N i det tidlige forår. Også her er ukrudtet klaret med Express+ DFF i efteråret, og der er vækstreguleret med 0,4 Moddus + 1,25 CCC. Generelt bliver der i rødsvingel og strandsvingel brugt mere N end normen foreskriver, så dette må hentes i andre afgrøder, specielt vårbyggen.

Udbyttet i 2005 blev på 1.886 kg pr ha + 250 kg i haglskade.

Undtagelse med to sorter alm. rajgræs

Endelig er der alm. rajgræs, som i 2005 bestod af sorterne Herbus og Advent. Henrik Terp: "At vi har to sorter til høst i 2005 skyldes kun, at Advent var udlagt på et areal, vi forpagtede til høst første gang i 2005. Ellers har vi normalt kun en sort. Der udlægges i vårbyg, hvor frøet drysses

Forrest rødsvingel bagest strandsvingel. Markerne er meget medtaget af den lange periode med barfrost, vi har haft i år. På det indsatte billede ses dog, at der, hvis man kigger godt efter, er liv (indsat foto). Små grønne spirer titter frem af det visne græs.

ud med frøsåkasse, og dækkes med efterharven. Herbus er en tetraploid sort, som godt kan klare sig i konkurrencen med vårbyg, uden at der er behov for såning af vårbyg på dobbelt rækkeafstand. Der er gødet med 125 kg N den 21. marts, og ukrudtsbekæmpelsen er foretaget med 1,2 MCPA samtidig med en svampebekæmpelse den 25. maj."

Herbus er endnu ikke rensset op, men udbyttet er vurderet til ca. 1.300 kg renvare pr ha. Et af DLF-TRIFOLIUM's forsøg var placeret i marken i 2005, og i dette forsøg var udbyttet 1.582 kg/ha i ubehandlet, altså samme behandling som marken. Dette kan nok ikke helt sammenlignes, da forsøget er placeret på den bedste del af marken, men alligevel viser det, at det ustadiige vejr omkring høsttidspunktet har kostet nogle kg. I Herbus var der ikke haglskade, da afgrøden ikke var moden på tidspunktet for haglbygen, men kraftige regnbyger senere har også forårsaget spild. Forsøget blev nemlig høstet inden det ustadiige vejr, mens marken blev høstet en uge senere. I øvrigt var der i dette forsøg 511 kg frø i nettomerudbytte for 40 kg N ekstra, vækstregulering med 0,8 Moddus, samt bekæmpelse af svampe og skadedyr.

I den anden sort Advent blev udbyttet 1.252 kg renvare pr. ha + 200 kg i haglskade.

Reduceret jordbehandling

På Sanderumgård er det også en del af dagligdagen at spare på omkostninger. En af vejene er overgang til reduceret jordbehandling. I samarbejde med en nabo Jens Kibæk, Kærbygård er der investeret i en 8 m Horsch Flachgrubber, samt en 6 m

Horsch Airseeder. Jens Kibæk driver ca. 500 ha og al jordbehandling og såning sker i samarbejde. På spørgsmålet om hvordan reduceret jordbehandling går i spænd med frødyrkning, siger Henrik: "Hvis vi sår om efteråret efter frøgræs, pløjer vi forud for såning, mens vi nøjes med at harve 4 gange, hvis der efter frøgræsset skal sås en vårafgrøde. 4 gange harvning i løbet af efteråret betyder, at der efter vinteren er et godt såbed, som også kan honorere de krav, som f. eks. sukkerroer stiller til såbedet."

Kemikalieforbrug ikke øget

Et spørgsmål, som har været meget fremme i debatten om reduceret jordbehandling, er, om det giver et øget kemikalieforbrug. Hertil siger Henrik: "Ukrudtsarter som gold hejre, væselhale og enårig rapgræs kan blive et større problem, når der ikke pløjes, så det gælder om at være meget opmærksom på disse arter, blandt andet ved hjælp af et sundt sædskifte. Tokimbladet ukrudt synes jeg derimod er et mindre problem uden pløjning end med. Totalt set er vort kemikalieforbrug ikke øget. Vort timeforbrug er derimod ændret, idet jeg anslår, at vi har halveret timeforbruget til jordbehandling og såning i forhold til tidligere, og herunder også halveret antallet af overarbejdstimer".

Samarbejdet med Jens Kibæk omfatter kun såning, mens man høster hver for sig. Udover arealerne på Sanderumgård høstes ca. 200 ha på maskinstationsbasis.

Nyt tørreri i gamle bygninger

På Sanderumgård er der et par gamle velholdte ladebygninger, hvor der er

indrettet moderne tørrerier. Der er dels installeret et Cimbria gennemløbstørreri, og et planlager. I planlageret er der mulighed for at tørre 2.400 tons korn og 200 tons frø. Plantørreriet er leveret af J.C. Løkkes Maskinfabrik og består af stålsider og med pansertoppe som sidekanaler. Systemet er meget fleksibelt, hvilket er nødvendigt, når der dyrkes flere forskellige slags frø.

Farvel til sukkerroer

Henrik Terp er med i bestyrelsen i roedyrkerforeningen, og det er med beklagelse, at han må konstatere, at fabrikken i Assens nedlægges. Dette betyder, at 2006 med stor sandsynlighed er sidste år med roer på Sanderumgård. Til gengæld vil man i 2006 dyrke så mange som muligt, og så i 2007 sælge eller bortforpagte kvoten. Henrik Terp håber dog stadig på, at der kommer en rimelig transportordning, så roerne kan bibeholdes.

Kartofler introduceret i 2003

På de letteste arealer, hvor der dyrkes stivbladet svingel, er der også påbegyndt en produktion af kartofler. I 2006 er der planlagt 77 ha med kartofler, dels til chips (30 ha), dels til spisekartofler. Kartoflerne afsættes til 4 forskellige firmaer. Der er indhentet vandingstilladelse og investeret i vandingsmaskiner til arealet.

Tabel 2. Udbytter på Sanderumgård i frøgræs 2005

	Kg/ha	Heraf renvare haglskade
Rødsvingel Maxima	2.136	250
Strandsvingel Southern C.	1.759	650
Stivbl. svingel Ridu	1.568	
Alm. rajgræs Advent	1.452	200
Alm. rajgræs Herbus	1.300	

Henrik Terp i arbejde ved computeren.

BRANDT TRANSPORTBÅND OG SNEGLE... BRANDT

- Canadisk kvalitetsprodukt til den professionelle bruger

Transportbånd

Snegl

Montage
Transportudstyr
Projektering
Produktudvikling

TØRRE & TRANSPORT SYSTEMER

PAUL A. JENSEN ApS
MASKINFABRIK
Hørvejen 133-135 · Hjordkær · Tlf. 74 66 65 88
Fax 74 66 51 86 · E-mail: paj@paj-aps.com · Brugtudstyr: www.paj-aps.com

P4 kornfordeler
retningsbestemt

Prorionsyre behandling
med mange fordele

Kornfordeler til silo &
planlager variabel
centrifugalspreder

Punktbelufter
suge- og trykfunktion

Kørefaste riste til korn
og frøtørring.
Stobekasser i stål eller
som ramme.
Korntætte samlinger.

Stobekasse

Rådgivning frem for salg

50 års fødselsdag:

Analyseassistent **Hanne Poulsen**, Dyrup fylder 50 år den 17. april 2006.

Lagerarbejder **Bruno Olesen Broch**, Hadsund fylder 50 år den 7. maj 2006.

Assistent **Karsten Poulsen**, Roskilde fylder 50 år den 9. juni 2006.

Frøavlskonsulent **Mogens C. Andersen** fylder 50 år den 27. april 2006.

Mogens Andersen startede som frøavlskonsulent i Wiboltt i 1997 og fortsatte i DLF-TRIFOLIUM, da Wiboltt blev opkøbt, og arbejder i dag som frøavlskonsulent på Sydsjælland.

Mogens Andersens interesse for frøavl ligger mange år tilbage, og det er kendetegnet for Mogens Andersen, at han altid har arbejdet for den gode kvalitet og de høje udbytter.

Mogens Andersen er uddannet på Lyngby Landbrugsskole og har bl.a. arbejdet 10

år som driftsleder på et større landbrug. Mogens Andersen driver i dag fra sin gård på Sydsjælland godt 100 ha, hvor frøavl er en vigtig del af sædskiftet. Mogens har et smittende engagement, som både kolleger og frøavlere har glæde af.

60 års fødselsdag:

Analyseassistent **Jytte Ploug Jørgensen**, Nakskov fylder 60 år den 20. maj 2006.

Chefkonsulent **Arne L. Larsen** fylder 60 år den 28. maj.

Arne Larsen blev ansat i Dæhnfeldt Frø den 1. august 1971 og er uddannet på Nordisk Landboskole. Straks efter uddannelsen begyndte han sin karriere i frøbranchen, og fortsatte i DLF-TRIFOLIUM efter overtagelsen af Dæhnfeldts markfrøaktiviteter i 1990.

Arne Larsen har i alle årene været tilknyttet avlsafdelingen med blandt andet rådgivning, kontrakttegning og basisfrøproduktion.

I de senere år har han koncentreret sig om DLF-TRIFOLIUM's basisfrøproduktion. Arne Larsen overtager de nye sorter fra forædlingen og sørger for den videre opformering. Han sørger endvidere for, at

DLF-TRIFOLIUM producerer basisfrø på de gamle sorter. Som led i planlægningen af produktionen arbejder han med udlægsplanerne og er således ansvarlig for, at der i avlsafdelingen bliver produceret de rigtige sorter på de rigtige tidspunkter og i de rigtige mængder.

Arne Larsen er en flittig og samvittighedsfuld medarbejder.

Vi ønsker fødselarerne hjertelig til lykke med dagen.

Jubilæum - 40 års:

Forædler **Dineke Ritzema**, St. Heddinge har 40 års jubilæum den 1. juni 2006.

Vi ønsker hjertelig til lykke med jubilæet.

Delegeretmøder

8. juni - øst
13. juni - vest

Returneres ved varig
adresseændring

www.dlf.dk

DLF-TRIFOLIUM's hjemmeside - klik ind og find

Nyheder

Arrangementer

**Dyrknings-
vejledninger**

På vor hjemmeside er der lagt vægt på at give dig som avler til DLF-TRIFOLIUM den nødvendige information, der kan være med til at gøre hverdagen lettere.

Udover nyheder og generel information om koncernen, findes der mange relevante oplysninger. Du har bl.a. mulighed for at tilmelde dig vor mailing-service, så du via e-mail modtager Frøavlsinfo på den/ de arter, der interesserer dig, hver gang vi sender Frøavlsinfo ud. Det betyder, at www.dlf.dk er et godt og anvendeligt værktøj for dig i din hverdag.

 **DLF
TRIFOLIUM**
SEEDS & SCIENCE

Ny Østergade 9 · DK-4000 Roskilde
Tlf.: +45 4633 0300 · www.dlf.dk